

MNOŽIČNI MEDIJI NA NARODNO MEŠANIH OBMOČJIH (PRIMER LENDAVA, MONOŠTER, OBČINA ŽELEZNA KAPLA BELA)¹

MASS MEDIA IN THE ETHNICALLY MIXED REGIONS (THE CASES OF LENDAVA, MONOŠTER/SZENTGOTTHARD AND THE MUNICIPALITY OF ŽELEZNA KAPLA BELA/EISENKAPPEL VELLACH)

The presentation of institutional organization of mass media (with the emphasis on minority media) and the analysis of the average value of frequency of the use of individual groups of media with regard to the variable «ethnic adherence» gave the following results: regarding the numerousness (and competitiveness) of mass media, the dominant minority and the parent nation state have all the possible means at their disposal, while the minority is in a much less favourable situation (this is particularly true of the Porabje Slovenes); comparative data on the number and the period of existence of minority media indicate considerable differences between Hungarians in Lendava and Slovenes in Monošter and Slovenes in the municipality of Železna Kapla Bela. The most obvious difference is that of the time continuity. The media of the Prekmurje Hungarians and of the Slovenes in the municipality of Železna Kapla Bela have a long tradition, while in the Porabje a slight improvement has only been noticeable since 1990, as far as the institutional support in the field of media is concerned.

Among the dealt with minorities, the Hungarians of Lendava are the most frequent users of their minority media; they are followed by the Slovenes of Železna Kapla Bela and Monošter.

Keywords: mass media, ethnically mixed regions, comparisons

Prikaz institucionalne organiziranosti množičnih medijev (s poudarkom na manjšinskih medijih) in analiza povprečne vrednosti pogostosti spremljanja posameznih skupin medijev glede na spremenljivko etnična pripadnost sta pokazala zlasti naslednje:

Glede številčnosti (in tudi konkurenčnosti) množičnih medijev imata dominantna večina in država matičnega naroda na razpolago vsa možna sredstva, medtem, ko jih ima manjšina veliko manj (to še posebej velja za Slovence v Porabju).

Primerjalni podatki o številu in časovnem obstoju manjšinskih medijev kažejo precejšnje razlike med Madžari v Lendavi in Slovenci v Monoštru in v občini Železna Kapla Bela. Najbolj opazna razlika je v časovni kontinuiteti. Mediji prekmurskih Madžarov in Slovencev v občini Železna Kapla Bela imajo že dolgo tradicijo, medtem, ko je v Porabju šele po l. 1990 zaznati premik na bolje, kar zadeva institucionalno podporo na področju medijev.

Med obravnavanimi manjšinami najpogosteje spremljajo svoje manjšinske medije Madžari v Lendavi, sledijo jim Slovenci v občini Železna Kapla Bela ter Slovenci v Monoštru.

Ključne besede: množični mediji, narodnostno mešana območja, primerjave

1. UVOD

Dosedanje analize o množičnih medijih v okviru raziskave Etnična identiteta in medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru so se omejele bodisi na eno območje, kjer bivajo mešane skupnosti (npr. na Lendavo ali Monošter) ali na eno časovno točko.²

V prvem delu pričujočega prispevka bomo prikazali institucionalno organiziranost množičnih medijev (s poudarkom na prikazu razvoja manjšinskih medijev) na treh območjih: v Lendavi, v Monoštru in v občini Železna Kapla Bela, upoštevajoč tudi zakonske akte, ki urejajo in omogočajo delovanje medijev manjšin. Na ta način bomo potrdili ali zavrgli tezo, da imata glede številčnosti in tudi konkurenčnosti množičnih medijev dominantna večina in država matičnega naroda na razpolago vsa možna sredstva, medtem, ko jih ima manjšina veliko manj (prim. Susič in Sedmak, 1983, 101).

V drugem delu prispevka bomo s pomočjo empiričnih podatkov zbranih v Lendavi (1996), v Monoštru (1997) in v občini Železna Kapla Bela (1999) analizirali razlike v povprečnih vrednostih pogostosti spremljanja posameznih skupin medijev (mediji večinskega naroda, mediji narodne manjšine, mediji države matičnega naroda) glede na etnično pripadnost respondentov.

Zanima nas tudi, če obstajajo razlike v povprečnih vrednostih pogostosti spremljanja manjšinskih medijev pri Slovencih v zamejskem prostoru.

* * *

¹ V pričujočem prispevku predstavljamo izsledke raziskave »Etnična identiteta in medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru« o institucionalni organiziranosti množičnih medijev ter o spremljanju posameznih skupin medijev glede na spremenljivko etnična pripadnost v Lendavi, v Monoštru in v občini Železna Kapla Bela.

Raziskovalni projekt izvaja raziskovalna skupina Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani, nosilka prof. dr. Albina Nečak Lük. Več o tem Nečak Lük, Albina (1993): »Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru«. Razprave in gradivo 28, Ljubljana in Mitja Hafner Fink (1993): »Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru«. Razprave in gradivo 28, Ljubljana.

V okviru projekta, ki teče že od leta 1990 so bila do sedaj izvedena naslednja zajemanja podatkov: v Lendavi (Slovenija) v štirih časovnih točkah leta 1991, 1994, 1996 in 1997, v Monoštru (Madžarska) v treh časovnih točkah leta 1992, 1995 in 1997, v Izoli-Slovenski Istri (Slovenija) v dveh časovnih točkah leta 1994 in 1996, v občini Železna Kapla Bela (Avstrija) leta 1999.

² Več o tem Munda Hirnök, Katalin (1993): Javna občila na narodnostno mešanem območju v Lendavi. Razprave in gradivo 28, ista (1994/95): »Spremljanje medijev v Monoštru«. Razprave in gradivo 29-30, Ljubljana.

2. INSTITUCIONALNI VIDIK

2.1. LENDAVA

Obstoj in razvoj manjšinskih množičnih medijev omogočajo določila v Ustavi Republike Slovenije³, v zakonih⁴ in statutih⁵ ter v mednarodno pravnih dokumentih⁶.

Mediji madžarske narodne manjšine v Prekmurju so: tednik *Népújság*, literarna in družboslovna revija *Muratáj*, radio Lendava in TV oddaja *Hidak-Mostovi*.

Tednik *Népújság* izhaja od l. 1956. Iz Vestnikove priloge se je v dveh letih razvil v samostojen časopis. Tednik je izhajal v okviru Zavoda za časopisno in radijsko dejavnost v Murski Soboti, ki se danes imenuje Podjetje za informiranje. Leta 1993 je uredništvo *Népújsága* postalo samostojno, izstopili so iz Podjetja za informiranje in so ustanovili Zavod za informativno dejavnost madžarske narodnosti.

Bralce na kratko obvešča o zunanji in notranji politiki, največji poudarek pa je namenjen aktualnim in perečim temam življenja Madžarov v Prekmurju (kmetijstvo, ekonomska problematika, šolstvo, reportaže iz življenja madžarske narodne manjšine, etnografske zanimivosti, kulturna obzorja). Časopis vključuje tudi prispevke o mladini in novice o športnih dogajanjih v Prekmurju. Tednik izhaja v 2000 izvodih, večinoma ima stalne naročnike na narodnostno mešanem območju v Prekmurju, nekaj izvodov (približno 150) pošiljajo v tujino.

Leta 1986 je začela izhajati v tedniku *Népújság* literarna in kulturna priloga *Muratáj*, ki se je razvila v samostojno literarno in družboslovno revijo. Od l. 1988 izhaja dvakrat letno. *Muratáj* vsebuje literarne prispevke (pesmi, odlomki iz proze), študije, članke, kritike. Avtorji so v prvi vrsti pripadniki madžarske narodne manjšine.

Uredništvo *Népújsága* vsako leto (izhaja od leta 1960) pripravi še izdajo almanaha z naslovom *Naptár*.

* * *

³ 64. člen Ustave R Slovenije obravnava posebne pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji. Ta člen med drugim zagotavlja, da pripadniki narodnih skupnosti za ohranjanje svoje narodne identitete razvijajo dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva.

⁴ Zakon o javnih glasilih, Uradni list RS, št. 18/94; Zakon o RTV Slovenija, Uradni list RS, št. 18/94.

⁵ Statut Javnega zavoda Radiotelevizija Slovenija, Uradni list RS, št. 66/95.

⁶ Okvirna konvencija o zaščiti narodnih manjšin (člen 9) in Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 6/93) 5. člen: »Podpisnici priznavata pravico manjšin do informiranja v materinem jeziku v tisku, radiu in televiziji. V ta namen zagotavljata lastno informacijsko dejavnost manjšin in njen razvoj. Podpirata svoboden pretok informacij v jezikih manjšin ter sodelovanje med matičnimi občili manjšin večinskih narodov.

Pogodbenici bosta skrbela za možnost sprejemanja domačih radijskih in televizijskih programov, kakor tudi radijskih in televizijskih programov matičnega naroda ter za redne in ustrezne programske termine radijskih oddaj v materinem jeziku.«

Lokalni radijski program so ustanovili v okviru mursko-soboškega radia l. 1958. To je bila 10-minutna oddaja v nedeljo, pozneje se je program razširil. Iz studia Lendava oddajajo od l. 1983, od l. 1992 pa oddajajo na lastni frekvenci UKV 87,6 MHz in SV 648 KHz. Od l. 1996 je studio za madžarski program v Lendavi vključen v sistem radio-televizije kot posebna enota. Program v madžarskem jeziku traja 13 ur 15 minut vsak dan. Program radia je vsebinsko prilagojen različnim potrebam poslušalcev (večkrat dnevno poročila, posebna oddaja o dogodkih iz življenja madžarske narodne manjšine, želje in čestitke poslušalcev, oddaja za mladino, kulturna kronika, kontaktne oddaje, oddaje o filmu, glasbi).

Leta 1978 so na ljubljanski televiziji začeli predvajati oddajo Hidak-Mostovi. Iz petnajstminutne oddaje se je razvila polurna, ki je bila na sporedu dvakrat mesečno. Od januarja 1983 do aprila 1985 se je oddaja imenovala Hidak-Mostovi-Ponti in je bila namenjena tako pripadnikom madžarske kot italijanske narodne skupnosti. S to oddajo niso bili zadovoljni ne Italijani in ne Madžari. Dvojni podnapisi (v madžarščini in v italijanščini) so moteče vplivali na gledalce. Italijani so trdili, da jim televizija Koper-Capodistria zagotavlja informiranost v italijanskem jeziku do zadostne mere, zato ne potrebujejo skupne oddaje z Madžari. Pripadniki madžarske narodne skupnosti pa so imeli vsebinske in tehnične pripombe. Vodstvo televizije je ugotovilo, da pripadniki narodnih skupnosti ne podpirajo omenjene oddaje, zato so se spet vrnili k konceptu prvotne oddaje Mostovi-Hidak. Od l. 1995 do l. 2000 so bile polurne oddaje na sporedu vsak teden enkrat, od l. 2001 pa tedensko dvakrat (razen v juliju in avgustu, ko so bile oddaje na sporedu enkrat na teden). Poleg aktualnih dogodkov oddaja posreduje vrsto kulturnih, političnih, etnografskih in drugih novic iz življenja narodne manjšine. Posebno pozornost posveča stikom madžarske narodne manjšine z večinskimi narodom in z državo matičnega naroda.

Na narodno mešanem območju v Prekmurju pripadniki madžarske manjšine zadovoljujejo svoje potrebe tako z mediji večinskega naroda kot z mediji države matičnega naroda.

Mediji večinskega naroda omogočajo pripadnikom madžarske narodne manjšine obveščенost o dogajanju v širšem družbenem prostoru. Mediji v slovenskem jeziku (prekmurska dopisništva Dela, radia in televizije) posredujejo tudi informacije o narodnostni problematiki na tem področju.

Kljub vsestranskemu sodelovanju in dobrim stikom z Republiko Madžarsko je bil dotok časopisov iz Madžarske do l. 1998 dokaj skromen, saj jih v prosti prodaji ni bilo mogoče kupiti. Z odprtjem madžarske knjigarne Bánffy l. 1998 prebivalci narodno mešanega območja, posebej prebivalci Lendave lahko kupujejo knjige, revije, časopise tiskane na Madžarskem.

Položaj pri sprejemu madžarskih radijskih in televizijskih postaj je boljši. Prebivalci na tem območju brez težav sprejemajo madžarske radijske programe. S postavitvijo TV pretvornika v Dolnjem Lakošu je poskrbljeno tudi za primerno raven pri sprejemanju madžarske TV. Pomembno vlogo ima tudi razširitev mreže kabelske televizije, saj pripomore kvalitetnemu sprejemanju madžarskega televizijskega programa. Mediji iz države matičnega naroda pripomorejo k razvijanju jezikovne kulture in k ohranjanju kulturnih vrednot, ki so skupne pripadnikom istega naroda v obeh državah.

2.2. MONOŠTER

V madžarski ustavi ni posebej opredeljeno področje manjšinskih množičnih medijev. Pravico do obveščanja v maternem jeziku najdemo v III. poglavju Zakona o pravicah narodnih in etničnih manjšin⁷, v 5. členu Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji.⁸ Zakon o radiu in televiziji (XXXVIII iz l. 1996) zagotavlja redno pripravo in oddajanje narodnih in etničnih manjšin.

Mediji slovenske narodne manjšine v Porabju so: časopis Porabje, slovenska oddaja na radiu Győr, Radio Monošter in TV oddaja Slovenski utrinki.

V informiranju porabskih Slovencev je z ustanovitvijo Zveze Slovencev na Madžarskem (1990) in z ustanovitvijo štirinajstdnevnikar Porabje (1991)⁹ prišlo do neke vrste prelomnice. Pred tem Slovenci niso imeli svojih medijev, razen nekaj strani letno v koledarju južnoslovanskih manjšin in v skupnem časopisu Narodne novine/Ljudski list ter nekajminutne dvotedenske radijske oddaje.

Časopis Porabje dobiva vsaka porabska družina, med naročniki je tudi veliko Slovencev, ki so se odselili iz Porabja in živijo raztreseni v manjših skupinah na Madžarskem in po svetu. Dobivajo ga tudi posamezniki in institucije v Sloveniji (približno 100 izvodov). Časopis s svojo vsebino seznanja bralce o dogajanjih v ožjem porabskem prostoru, na kratko informira o aktualnih političnih dogajanjih v R Sloveniji in na Madžarskem. Z ustreznim razmerjem med knjižno slovenščino

* * *

⁷ V 18. členu je zapisano: «(1) Radio in televizija kot medija v javni službi - na podlagi določb posebnega zakona - zagotavljata redno pripravo in oddajanje narodnih in etničnih manjšinskih sporedov:

(2) Na področjih, kjer prebivajo pripadniki manjšin, bo država - tudi s pomočjo mednarodnih pogodb - pospešila in omogočila sprejemanje radijskih in televizijskih oddaj, izvirajočih iz matične države.» (Zakon št. LXXVII. iz leta 1993 o pravicah narodnih in etničnih manjšin, v: Magyar Közlöny, Budapest, št. 100/93).

⁸ (Uradni list RS, št. 6/93)

⁹ L. 1991 so časopis Porabje tiskali na šestih straneh v 700 izvodih, l. 2001 pa na osmih straneh (vsaka druga številka ima dvanajst strani) v 1300 izvodih.

in porabskim narečjem je uredništvu uspelo časopis približati predvsem starejši in srednji generaciji, z vključevanjem mladih »dopisnikov« v rubriko »Otroški svet« iz porabskih osnovnih šol pa tudi mlajši generaciji.

Od l. 1986 vsako leto izide Slovenski koledar, letopis Slovencev na Madžarskem.

Slovenski program na radiu Győr deluje od l. 1979 (do l. 1984 so bile oddaje na sporedu vsako drugo nedeljo po 15 minut, od l. 1984 so oddaje polurne in tedenske). Slovenski program na radiu Győr je s svojo tematiko (kratek pregled političnih, kulturnih, gospodarskih dogodkov, reportaže v narečju) postal privlačen za Slovence v Porabju. Od l. 1992 do l. 1998 so bile razmere pri slovenskih oddajah zelo slabe (oddaje so bile na frekvenci, ki je ni mogel skoraj nihče poslušati).

Predstavniki porabskih Slovencev so s pogovorom o frekvenci za samostojno slovensko radijsko postajo v Monoštru začeli l. 1995, do realizacije pa je prišlo l. 2000, toda financiranje s strani Madžarske še do danes ni urejeno.¹⁰ Porabski Slovenci imajo na frekvenci UKV (FM) 106,6 MHz od ponedeljka do sobote po eno uro, ob nedeljah pa po dve uri programa. Z uresničitvijo slovenske radijske postaje v Monoštru so porabski Slovenci končno dobili tisto, kar imajo manjšine v sosednjih državah (koroški Slovenci, Slovenci v Italiji, gradiščanski Hrvati; Madžari in Italijani v Sloveniji).

Televizijsko oddajo Slovenski utrinki pripravljajo v regionalnem studiu madžarske televizije od l. 1992. Oddaje so na sporedu dvakrat mesečno po trideset minut. To oddajo predvajajo tudi na televiziji Slovenija 1. Oddaja Slovenski utrinki s svojo dvojezičnostjo (podnapisi) na eni strani informira slovensko manjšino, na drugi strani pa posreduje informacije o manjšini. Prav s to oddajo so dobili porabski Slovenci nekaj, kar marsikatera manjšina v Evropi že ima, nekatere pa še ne.

Do leta 1992 je bil pretok informacij med Slovenci na Madžarskem in R Slovenijo zelo omejen, saj je le nekaj družin dobivalo Vestnik ali druge časopise iz Slovenije. Ta položaj se je l. 1992 izboljšal s podpisom pogodbe med madžarsko pošto in PTT podjetjem iz Slovenije, tako je prišlo tedensko do zamenjave remite. V Porabje je prihajalo približno 100-150 raznih dnevnikov, tednikov revij itd. S pomočjo Zveze Slovencev na Madžarskem se je periodika razpošiljala po institucijah, vrtcih, šolah. Po dveh letih je Zveza Slovencev na Madžarskem nehala dobivati omenjene tiskane medije. Zveza Slovencev na Madžarskem in

* * *

¹⁰ Več o tem Ernest Ružič, (Finančne) zadrege slovenskega radija Monošter, Madžarska je dolžna zagotavljati denar, v: Porabje, Monošter, 2001, leto XI, št. 7, 6-7; M. Sukič, Budimpešta-Monošter, Na vrhu odlični odnosi v praksi nekoliko drugačni, v: Porabje, Monošter, 2001, leto XI, št. 10, 1.

Uredništvo Porabja danes dobivata dnevne časopise iz Slovenije (Delo, Večer, Vestnik) in manjšinske medije iz Avstrije in Italije. V prosti prodaji pa ni moč kupiti časopisov iz Slovenije.

Slovenske radijske postaje že dolga leta oddajajo programe, ki so namenjeni Slovencev v zamejstvu. Med temi ima v življenju Slovencev na Madžarskem pomembno vlogo oddaja Panonski odmevi na Radiu Murska Sobota. Poleg tega je radijska oddaja Sotočje-oddaja o Slovencih v Avstriji, Italiji na Madžarskem in Hrvaškem (oddaja je na prvem programu radija Slovenija vsak ponedeljek ob 20. uri). V Porabju spremljajo tudi prvi in drugi program TV Slovenije.

Prisotnost medijev večinskega naroda kvantitativno daleč presega ostale skupine medijev. Zaradi tega in zaradi do nedavne omejene dosegljivosti drugih skupin medijev, imajo mediji večinskega naroda visoko pogostost spremljanja tako med Madžari kot tudi med Slovenci. Seveda pa so mediji večinskega naroda ljudem zanimivi tudi zato, ker je iz njih mogoče dobiti celovito informacijo o dogajanju v širšem družbenem prostoru.

2.3. OBČINA ŽELEZNA KAPLA BELA

Mediji slovenske manjšine na Koroškem imajo razmeroma dolgo tradicijo. Obstoj in razvoj manjšinskih množičnih medijev zagotavlja avstrijska državna pogodba iz l. 1955.¹¹

Mediji slovenske manjšine na Koroškem v Avstriji so časopisi: Slovenski vestnik, Naš tednik, Nedelja, ORF-slovenske oddaje in radijska postaja Agora/Korotan.

Med navedenimi časopisi je najstarejši: Nedelja (1926-41, 1945-)¹², sledi mu Slovenski vestnik (1946-)¹³ ter Naš tednik (1949).¹⁴

* * *

¹¹ Prvi odstavek 7 člena določa: »Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem uživajo iste pravice pod enakimi pogoji kakor vsi drugi avstrijski državljani, vključno pravico do svojih lastnih organizacij, zborovanj in tiska v svojem lastnem jeziku.«

¹² Nedelja je glasilo krške škofije, je najstarejši in hkrati najbolj razširjen slovenski list na avstrijskem Koroškem. Lastnik in izdajatelj sta ordinariat krške škofije in slov. odderek Dušnopastirskega urada v Celovcu. (Enciklopedija Slovenije 7, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1993, 349.)

¹³ Slovenski vestnik je kulturno in politično glasilo koroških Slovencev, izdajatelj je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem. Uredništvo je nadstrankarsko pluralistično in protifašistično politično usmerjeno. V različnih obdobjih je Slovenski vestnik objavjal tudi redne priloge za mladino, kmete, zadružnike. Slovenski vestnik poroča o političnem, gospodarskem in kulturnem dogajanju med koroškimi Slovenci ter komentira družbeni razvoj v Avstriji in Sloveniji ter medkulturno sodelovanje na Koroškem in v prostoru Alpe Jadran. (Enciklopedija Slovenije 12, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1998, 55.)

¹⁴ Lastnik in izdajatelj Našega tednika je Narodni svet koroških Slovencev, v njem je dosledno predstavljena politična usmeritev Narodnega sveta, ki od sedemdesetih let naprej zagovarja samostojno politično nastopanje koroških Slovencev na občinski in deželni ravni. (Enciklopedija Slovenije 7, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1993, 342.)

S slovenskim radijskim sporedom na ÖRF so začeli l. 1946, oddajajo približno 50 minut dnevno. Slovenske organizacije s takim stanjem niso zadovoljne, zato že desetletja ugotavljajo, da je to premalo in zahtevajo celodnevni radijski program v slovenščini, po zgledu tržaškega radia.

Avstrijska televizija je l. 1989 uvedla tedensko oddajo za narodne manjšine, pa tudi za zdomce.¹⁵ Televizijska oddaja slovenske narodne manjšine na Koroškem poteka na drugem programu z naslovom »Dober dan, Koroška«. To oddajo predvaja tudi TV Slovenija 1.

Radijska postaja Agora in Korotan (1998)¹⁶ je prva lastna radijska postaja koroških Slovencev.

Pretok informacij preko množičnih medijev iz Slovenije je omejen. Med Avstrijo in Slovenijo ni nobene pogodbe, ki bi ta položaj urejal. Po informacijah koroških Slovencev slovenske časopise (predvsem Delo in Dnevnik) ljudje občasno kupujejo v Sloveniji. Časopis Delo so sicer prodajali v dveh knjigarnah in na železniški postaji v Celovcu. Trenutno ni več te redne ponudbe, v eni celovski knjigarni prodajajo le sobotno izdajo Dela. Prebivalci občine Železna Kapla Bela brez težav sprejemajo slovenske radijske programe, medtem, ko je spremljanje televizijskih oddaj zelo ovirano, predvsem zaradi geografske lege občine Železna Kapla Bela ter zaradi slabih oddajnikov. RTV Slovenija in časopis Delo imata stalnega dopisnika za Avstrijo, časopisa Dnevnik in Večer pa občasne dopisnike. Prisotnost dopisnikov iz Slovenije omogoča vsestransko ozaveščenost prebivalcev Slovenije o dogajanjih (politika, kultura, gospodarstvo ipd.) v Avstriji, vključujoč tudi manjšinsko tematiko.

¹⁵ Na Gradiščanskem iz Železnega obstaja oddaja v hrvaščini, na Koroškem v slovenščini, v vseh ostalih avstrijskih zveznih deželah pa so ob istem času oddaje za zdomce, predvsem v turškem jeziku in v jezikih jugoslovanskih narodov.

¹⁶ Društvo AGORA (v katerem je vrsta privatnikov, slovenskih društev itd.) in družba KOROTAN (Mohorjeva družba, Zveza Bank, Narodni svet in Krščanska kulturna zveza) sta ustanovila skupno družbo z dvojnimi poslovodstvom. Ta družba je nositelj lokalne frekvence 105,5 MHz, delijo si oddajni čas, radijska postaja ima različna uredništva in tudi različne oddajne koncepte (Agora: večjezične, multikulturne oddaje, Korotan: dvojezične oddaje). Radio Agora-Korotan se je leta 2000 znašel v hudi finančni krizi. Urad zveznega kanclerstva je julija l. 2000 obvestil privatne manjšinske radie, da bo podpiral njihovo financiranje do konca l. 2000. Več o tem: Franc Wakounig, Agora noče kloniti, vrata za pogovore so odprta, v: Slovenski vestnik, letnik 55, št. 38 (21. 9. 2000), str. 2; W. F. Marjan Pipp, Zadeva je za Korotan zelo resna, v: Slovenski vestnik, letnik 55, št. 38 (21. 9. 2000), str. 2.

Težave privatnih manjšinskih radijskih postaj je odpravil nov zakon o avstrijski radioteleviziji, ki ga je avstrijski parlament sprejel decembra 2001. V okvirnih izhodiščih, ki jih je vlada že potrdila (marca 2001) je zapisano, da mora posej skrb za manjšinski radijski program prevzeti radiotelevizija ORF. Še pred sprejetjem zakona se je avstrijska RTV odločila prek deželnega studia v Celovcu za sodelovanje s privatnima postajama Agora in Korotan. Tako od 9. julija 2001 je na zasebni radijski frekvenci 105,5 začel oddajati Radio 2, nov celodnevni slovenski radio, ki ga oblikujejo dosedanja dve zasebni radijski družbi Agora in Korotan in uredništvo slovenskih sporedov Avstrijske radiotelevizije (ORF). Radio 2 ima svoj studio na sedežu Radia Korotan v Mohorjevi hiši v Celovcu, oddaja od 6. do 18. ure v slovenščini.

Mediji večinskega naroda omogočajo pripadnikom slovenske manjšine vključevanje v širši družbeni prostor. Mediji v nemškem jeziku posredujejo poleg informacij na vseh področjih, tudi informacije o manjšinski problematiki v državi, manjšinska tematika pa je v lokalnih (koroških) medijih bolj prisotna.

3. METODOLOGIJA

Pogostost spremljanja medijev smo normirali v zalogo vrednosti od 0 do 10 (0=nikoli, 3,33=redko, 6,66=pogosto, 10=redno). Analizirali smo povprečne vrednosti pogostosti spremljanja posameznih skupin medijev. Zanimalo nas je ali so razlike v povprečnih vrednostih glede na spremenljivko etnična pripadnost statistično pomembne.

Podatke smo obdelali statističnimi postopki, katerih rezultati so določene vrednosti spremenljivk in preizkušanje statističnih hipotez.

3.1. LENDAVA

Podatki o spremljanju medijev v Lendavi so bili zbrani oktobra l. 1996.¹⁷

Medije smo razvrstili v tri skupine: slovenski mediji - SM (to so mediji, ki nastajajo v Republiki Sloveniji v slovenskem jeziku), mediji v jeziku madžarske narodne manjšine - MJM (to so mediji madžarske narodne manjšine v Sloveniji), mediji iz Madžarske - MM (nastajajo v Republiki Madžarski v madžarskem jeziku).

V skupino SM smo uvrstili časopise: Delo, Večer, Vestnik; radijske postaje: radio Slovenija, radio Maribor, radio Murska Sobota; televizijske postaje: TV Slovenija 1, 2, komercialni televizijski program. V skupino MJM smo uvrstili časopis Népszás, Muratáj, radijsko postajo Lendava in madžarski televizijski program Hidak-Mostovi. V skupino MM pa smo uvrstili časopisa: Magyar Nemzet, Magyar Hírlap; Radio Győr, madžarski radijski program in madžarski tv program. Izbrali smo tiste medije iz Madžarske, ki so najlažje dostopne.

Glede na etnično pripadnost smo respondente razdelili v tri skupine: Slovenci, Madžari in drugi (v tej skupini so respondenti, ki svoje etnične pripadnosti niso opredelili niti kot slovensko in niti kot madžarsko, npr. Romi, Hrvati).

* * *

¹⁷ Vprašalnik je vseboval izbor vprašanj iz obsežnejše terenske ankete, ki je bila opravljena septembra in oktobra l. 1991. Takrat je bilo anketiranih 678 prebivalcev Lendave. Zajemanje podatkov v drugi časovni točki je bilo izvedeno l. 1994 (pismo), takrat je bilo vrnjenih 338 vprašalnikov. Tretje zajemanje podatkov je pokalo l. 1996, vrnjenih smo dobili 324 izpolnjenih in uporabnih vprašalnikov. Narodna struktura je bila sledeča: Slovenci 56,3%, Madžari 32,7%, drugi 11%.

3.2. MONOSTER

Podatke o spremljanju medijev v Monoštru so bili zbrani na podlagi pisne ankete, ki je bila poslana po pošti junija 1997.¹⁸

Medije smo razvrstili v tri skupine: madžarski državni mediji-H (to so mediji, ki nastajajo na Madžarskem v madžarskem jeziku), slovenski manjšinski mediji-SM (nastajajo na Madžarskem v slovenskem jeziku), slovenski državni mediji-S (nastajajo v Republiki Sloveniji v slovenskem jeziku). V skupino H smo uvrstili časopise: Vas Népe, Magyar Nemzet, Magyar Hírlap, Népszabadság; radijski postaji: Győr, madžarski radijski program; televizijsko postajo Budimpešta. V skupino SM smo uvrstili časopis Porabje; radijske oddaje v slovenskem jeziku na radiu Győr; televizijsko oddajo v slovenskem jeziku na TV Budimpešta Slovenski utrinki. V skupino S smo uvrstili: časopisa: Vestnik in Delo; radijske postaje: Radio Slovenija, Radio Maribor, Radio Murska Sobota; televizijsko postajo TV Slovenija 1,2.

Glede na etnično pripadnost smo respondente razdelili v štiri skupine: Madžari, »Madžari«¹⁹, Slovenci in drugi.

3.3. OBČINA ŽELEZNA KAPLA BELA

Zbiranje podatkov je potekalo v času med avgustom in oktobrom leta 1999.²⁰

Medije smo uvrstili v štiri skupine: državni mediji- ADM (mediji v nemškem jeziku, ki nastajajo v Avstriji), mediji slovenske manjšine - MSM (mediji v slovenskem jeziku, ki nastajajo v Avstriji), mediji iz Slovenije - SM (mediji v slovenskem jeziku, ki nastajajo v Sloveniji).

V skupino ADM smo uvrstili časopise: Kleine Zeitung, Kärntner Tageszeitung, Krone, Die Presse, Der Standard, Kärntner Kirchenzeitung; radijske postaje: Ö1, Ö2, Ö3, Antene Kärnten; televizijske postaje: ORF1, ORF2, satelitske.

V skupino MSM smo uvrstili časopise: Slovenski vestnik, Naš tednik, Nedelja, ORF-slovenske oddaje, radijsko postajo Agora/Korotan.

* * *

¹⁸ Prvo zajemanje podatkov v Monoštru je bila opravljena junija in julija leta 1992 med polnoletnimi prebivalci Monoštra. Takrat je bilo anketiranih 602 polnoletnih prebivalcev Monoštra. Drugo zajemanje podatkov v Monoštru je bilo opravljeno 1. 1995, vrnjenih je bilo 129 izpolnjenih in uporabnih vprašalnikov. Tretje zajemanje podatkov je bilo opravljeno junija 1. 1997, vrnjenih je bilo 126 izpolnjenih in uporabnih vprašalnikov. Narodna struktura je bila sledeča: Slovenci 29,4%, Madžari 50,8%, »Madžari« 16,7%, drugi 3,2%.

¹⁹ Zaradi preslabe zastopanosti v vzorcu smo izbrali še 174 oseb, za katere smo predvidevali, da so slovenske narodnosti. Med njimi je več kot dve petini anketirancev izjavilo, da so madžarske narodnosti, zato smo oblikovali kategorijo »Madžari«. Nadaljnje analize so pokazale, da je pri večini teh »Madžarov« vsaj eden od staršev slovenske narodnosti.

V skupino SM smo uvrstili časopis²¹: Družina; radijske postaje: Radio Ljubljana, lokalni program iz Slovenije; televizijske postaje: TV Slovenija 1, TV Slovenija 2.

Glede na etnično pripadnost smo respondente razdelili v štiri skupine: Avstrijci, Nemci, Slovenci, slovenski Avstrijci, drugi, b.o.²²

4. ANALIZA PODATKOV

S pomočjo empiričnih podatkov zbranih v Lendavi (1996), v Monoštru (1997) in v občini Železna Kapla Bela bomo analizirali razlike v povprečnih vrednostih pogostosti spremljanja posameznih skupin medijev (mediji večinskega naroda, mediji narodne manjšine, mediji države matičnega naroda) glede na etnično pripadnost respondentov.

Zanimal nas je vpliv etnične pripadnosti na izbiro medijev. Preverjali smo hipotezo, da je pogostost spremljanja posamezne skupine medijev povezana z respondentovo etnično pripadnostjo.

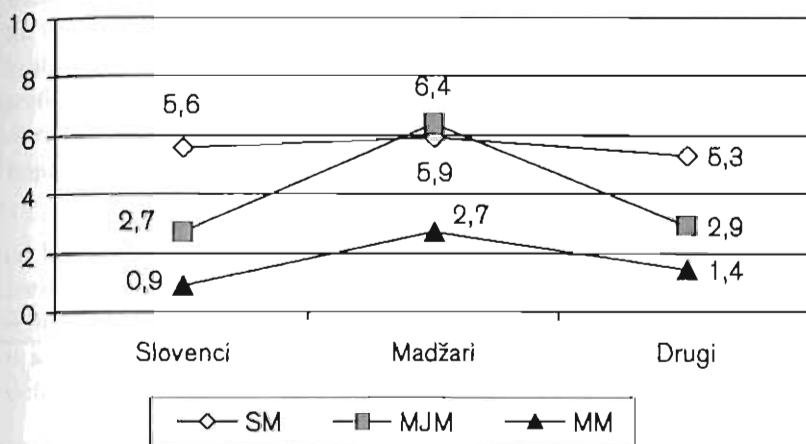
* * *

20 Zbiranje podatkov je potekalo v času med avgustom in oktobrom leta 1999. Odgovori o pripadnosti k etnični skupini so bili zelo raznovrstni: 24.1% se jih je opredelilo za Slovence, 42.6% za Avstrijce, 6.5% za Nemce, 10.2% za slovenske Avstrijce, 10.2% pa se jih je uvrstilo v kategorijo drugo (Svojo opredelitev so pojasnili z naslednjimi opredelitvami: 5 se jih je označilo za nemške Korošce, 2 za slovenska Nemca, 1 kot avstrijski Nемеc, 1 kot koroški Slovenec, 1 kot Čeh in 1 kot človek) in 6.5% se jih ni želelo opredeliti.

Ker takšna kategorizacija ni najbolj primerna za nadaljnjo analizo, zato smo pregledali še druge karakteristike anketirancev (kot so materni jezik, etničnost staršev, jezik v družini) in jih na podlagi tega razvrstili v štiri kategorije: 26.9 % Slovencev, 54.6% Avstrijcev oz. Nemcev, 10.2% slovenskih Avstrijcev in 8,3 Drugi, b.o. (v kategorijo drugi oz. b.o. so vključeni anketiranci, ki so se opredelili kot človek (1), Čeh (1), ostali (7) pa niso želeli opredeliti svoje etnične pripadnosti. (Več o tem Medetnični odnosi in narodna identiteta v občini Železna Kapla Bela/Eisenkappel-Vellach: sumarni pregled rezultatov, (Raziskovalni projekt: Etnična identiteta in medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru), (Raziskovalne naloge, 127). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 2000: 89 str.

21 Pri skupini slovenskih medijev iz Slovenije smo v vprašalnik vključili časopisa Delo in Dnevnik. Ker pri spremljanju omenjenih medijev od anketirancev nismo dobili pozitivnih odgovorov (kar lahko razlagamo z dejstvom, da so ti mediji v obravnavanem prostoru v zelo skromnem obsegu ali pa jih sploh ni), jih nismo upoštevali v nadaljnji analizi.

22 Več o tem Medetnični odnosi in narodna identiteta v občini Železna Kapla Bela/Eisenkappel-Vellach: sumarni pregled rezultatov, (Raziskovalni projekt: Etnična identiteta in medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru), (Raziskovalne naloge, 134). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 2000, 5.

Graf 1: Povprečje pogostosti spremljanja medijev glede na etnično pripadnost v Lendavi

[nikoli=0, redko=3,33, pogosto=6,66, redno=10]

Lendava 1996, N=324

Iz grafa lahko razberemo, da tako rekoč ni razlike v pogostosti spremljanja SM med tremi etničnimi skupinami, saj v povprečju spremljajo SM pogosto.

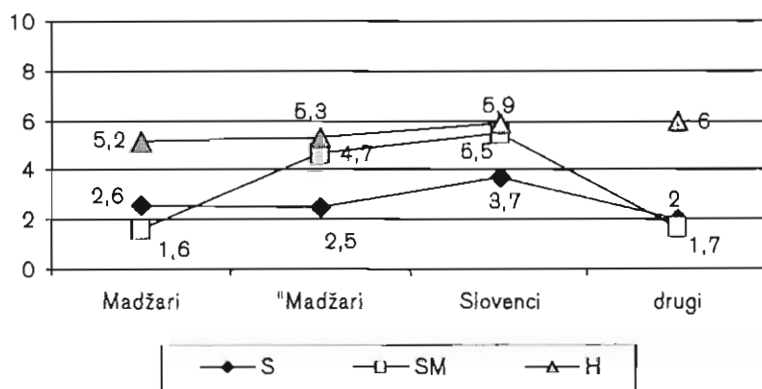
MJM najpogosteje spremljajo Madžari. V povprečju spremljajo lastne medije pogosto. V povprečju jih spremljajo pogosteje kot Slovenci v povprečju spremljajo SM. Slovenci in drugi spremljajo MJM med nikoli in redko s tendenco redko. Iz rezultatov raziskav, opravljenih v letu 1991²³ je mogoče razbrati, da četrtnina Slovencev ocenjuje svoje znanje madžarskega jezika (tako madžarski knjižni jezik kot madžarsko narečje) kot srednje dobro, pri skupini drugi pa samo 10%. Glede na jezikovno stanje respondentov je zanimivo, da drugi pogosteje spremljajo MJM kot Slovenci.

MM ravno tako najpogosteje spremljajo Madžari. Madžari v povprečju spremljajo MM med nikoli in redko s tendenco k vrednosti redko, kar je dokaj nizko povprečje. Glede na pozitivne premike po l. 1991 (zakonske spremembe, okrepitev stikov na vseh področjih med Slovenijo in Madžarsko, možnost spremljanja satelitske postaje Duna TV itd.) smo pričakovali, da bo povprečje večje. Pogostost spremljanja te skupine medijev pa je pri Slovencih in pripadnikih drugih etničnih skupinah zelo nizka.

²³ Medetnični odnosi in narodna identiteta v mestu Lendava/Lendva: sumarni pregled rezultatov, (Raziskovalni projekt: Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru), (Raziskovalne naloge, 169). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 1992. 95 str.

Na osnovi analize variance sklepamo, da pripadnost etnični skupnosti vpliva na pogostost spremljanja MJM in MM.

Graf 2: Povprečje pogostosti spremljanja medijev glede na etnično pripadnost v Monoštru

[nikoli=0, redko=3,33, pogosto=6,66, redno=10]

Monošter 1997, N=126

Podatki iz grafa kažejo, da je pogostost spremljanja S medijev pri vseh štirih etničnih skupinah zelo nizka. Slovenci v povprečju spremljajo med redko in pogosto s tendenco k vrednosti redko. Povprečna vrednost pri drugih treh etničnih skupinah je še nižja.

Ta podatek smo pričakovali. Časopisi, radijske in televizijske oddaje so najbrž zaradi težje dostopnosti (to velja predvsem za časopise), zahtevnega knjižnega jezika, za prebivalce Monoštra manj zanimivi.

Podatki o znanju slovenskega jezika v Porabju kažejo, da večina Slovencev ocenjuje svoje znanje slovenskega jezika kot srednje dobro, dobra petina pa je glede svojega znanja slovenščine zelo kritična. Pri »Madžarih« si je srednje dobro ali dobro obvladanje slovenščine pripisala slaba tretjina, dobra petina teh respondentov pa je izjavila, da slovensko zna slabo. Pri skupini Madžarov je znanje slovenskega jezika sporadičen pojav. V Porabju ne moremo govoriti o dvosmerni dvojezičnosti, ko tudi pripadnik večine vsaj do določene mere zna jezik manjšine (Nečak-Lük, 1994-1995).

Glede na položaj slovenskega jezika v Monoštru nas preseneča, da ni razlike v povprečni vrednosti spremljanja S medijev med Madžari in »Madžari«. ²⁴

SM najpogosteje spremljajo Slovenci. Slovenci v povprečju spremljajo lastne medije pogosto. Na pogostost spremljanja prav gotovo vpliva tudi struktura jezika v slovenskih manjšinskih medijih: približno 50% porabskega narečja in 50% knjižne slovenščine. Glede na jezikovno stanje v Porabju je bila odločitev za jezikovno strukturo s strani uredništva premišljena in usmerjena na eni strani v ohranjanje porabskega narečja, na drugi strani pa v približevanje in razvijanje knjižnega jezika.

»Madžari« spremljajo SM medije v povprečju med redko in pogosto s tendenco k vrednosti pogosto. Zanimivo je, da je razlika v pogostosti spremljanja SM med Slovenci in »Madžari« majhna. Iz tega lahko sklepamo, da »Madžari« niso indiferentni do slovenskih manjšinskih medijev, torej so v tej skupini respondenti, ki znajo slovensko, in se jezikovno še niso popolnoma asimilirali, so se pa opredelili kot Madžari (Nečak-Lük, 1994-1995).

Povprečje pogostosti spremljanja SM medijev je pri Madžarih in drugih zane-marljiva.

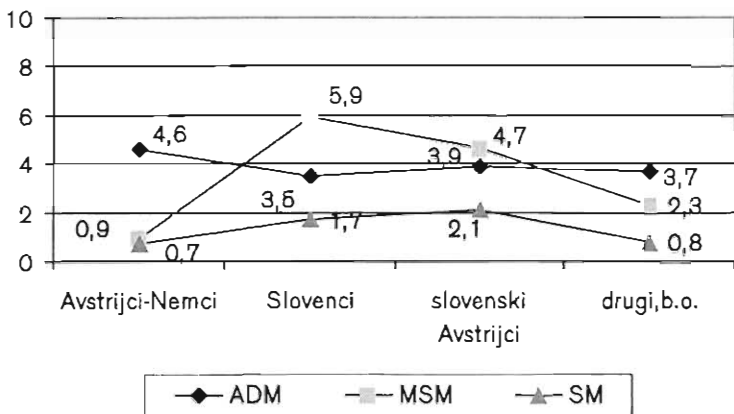
H medije spremljajo drugi in Slovenci pogosteje kot »Madžari« in Madžari. Iz podatkov vidimo, da to skupino medijev spremljajo vse etnične skupine dokaj intenzivno, kar lahko govori v prid razširjenosti in tudi priljubljenosti (predvidevamo, da zaradi celovitejše obveščенosti anketirancev) te skupine medijev.

Na osnovi analize variance sklepamo, da pripadnost etnični skupnosti vpliva na pogostost spremljanja SM.

* * *

²⁴ Zato smo preverili podatke še za prvo (1992) in drugo časovno točko (1995) in smo ugotovili naslednje: povprečna vrednost pogostosti spremljanja S medijev se med prvo (1,5) in drugo (2,4) časovno točko opazno zvišala, medtem, ko se ta vrednost v tretji časovni točki (2,6) v primerjavi z drugo časovno točko ni spremenila. Podrobnejša analiza (razčlenitev S medijev na časopise, radijske in TV oddaje) je pokazala, da so med Madžari zelo priljubljene predvsem radijske oddaje na radiu Murska Sobota.

Graf 3: Povprečje pogostosti spremljanja medijev glede na etnično pripadnost v občini Železna Kapla Bela

(nikoli=0, redko=3,33, pogosto=6,66, redno=10)

Železna Kapla 1999, N=108

ADM najpogosteje spremljajo Avstrijci, Nemci, sledijo jim slovenski Avstrijci, drugi ter Slovenci. Razlika v pogostosti spremljanja je med Avstrijci, Nemci in ostalimi tremi etničnimi skupinami opazna, medtem, ko je med Slovenci, slovenskimi Avstrijci in drugimi majhna.

MSM najpogosteje spremljajo Slovenci. Slovenci v povprečju spremljajo MSM med redko in pogosto s tendenco k vrednosti pogosto. Razlika v pogostosti spremljanja te skupine medijev je opazna tudi med slovenskimi Avstrijci in preostalima skupinama respondentov. Povprečna vrednost pogostosti spremljanja MSM je pri skupini drugi, b.o. za polovico manjša kot pri slovenskih Avstrijcih, pri skupini Avstrijci, Nemci pa zanemarljiva.

Povprečna vrednost spremljanja SM medijev je pri vseh štirih etničnih skupinah zelo nizka. Slovenci in slovenski Avstrijci v povprečju spremljajo SM med nikoli in redko s tendenco k vrednosti redko, pri drugih dveh etničnih skupinah je ta vrednost še nižja.

Na osnovi analize variance sklepamo, da je pogostost spremljanja MSM povezana z etnično pripadnostjo bralcev, poslušalcev in gledalcev.

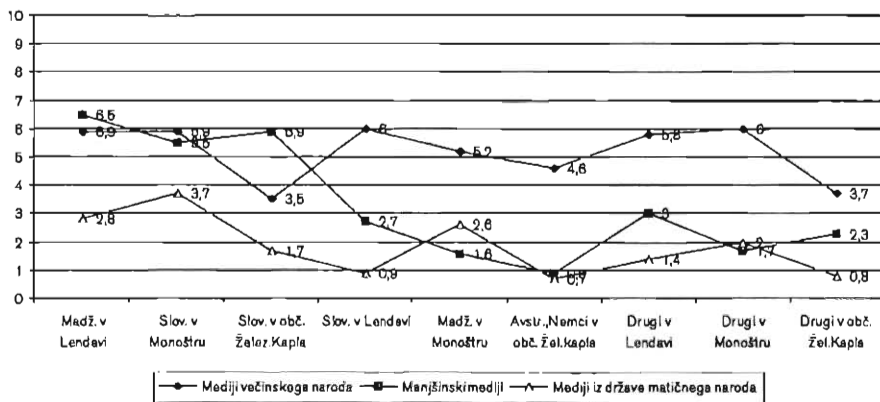
5. ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

Primerjalni podatki o številu in časovnem obstoju manjšinskih medijev v Lendavi, v Monoštru in v občini Železna Kapla Bela kažejo precejšnje razlike. Najbolj opazna razlika je v časovni kontinuiteti njihovega obstoja. Mediji (predvsem časopisi in tudi radijske oddaje) prekmurskih Madžarov in Slovencev v občini Železna Kapla Bela imajo že dolgo tradicijo, medtem, ko je v Porabju šele po letu 1990 zaznati premik na bolje (štirinajstdnevnik Porabje izhaja šele od l. 1991, slovenske oddaje so na sporedu na radiu Győr od l. 1978).

Za jezikovni, kulturni in narodnostni razvoj manjšin je pomembno, da je omogočen dotok informacij iz države matičnega naroda. Prekmurski Madžari lahko od odprtja madžarske knjigarne (1998) kupujejo časopise, revije, knjige tiskane na Madžarskem. Dostop tiskanih medijev iz Slovenije je za Slovence v Monoštru in v občini Železna Kapla zelo omejen. Madžari v Lendavi in Slovenci v Monoštru brez težav spremljajo radijske in televizijske oddaje iz Madžarske oziroma iz Slovenije, medtem, ko je spremljanje televizijskih oddaj iz Slovenije pri Slovencih v občini Železna Kapla Bela zelo ovirano.

V pričujočem prispevku smo opozorili tudi na zakonske akte, ki opredeljujejo in omogočajo pravice do informiranja v maternem jeziku madžarske manjšine v Lendavi in slovenske manjšine v Monoštru in v občini Železna Kapla Bela (notranji zakoni držav, dvostranski sporazumi med državami). Podatki kažejo, da so se določeni segmenti zakonskih aktov v praksi že uresničili, nekateri pa še ne (npr.: financiranje Radia Monošter še danes ni urejeno s strani Madžarske). Dejstvo pa je, da se pripravljenost večinskega naroda postavlja na tako pomembno mesto tudi zato, ker zagotavljanje vzpostavitve čim širše mreže manjšinskih medijev zahteva ustrezno materialno podporo, kajti sodobni mediji so tehnično zelo zahtevni in manjšine same si jih ne bi mogle privoščiti.

Graf 4: Primerjavo povprečjo pogostosti spremljanja medijev glede na etnično pripadnost v Lendavi, v Monoštru in v občini Železna Kapla Bela

(nikoli=0, redko=3,33, pogosto=6,66, redno=10)

Pogostost spremljanja medijev dominantne večine s strani manjšine je pri Slovencih v Monoštru, in pri Madžarih v Lendavi enaka, medtem, ko je ta vrednost pri Slovencih v občini Železna Kapla Bela skoraj za polovico manjša.

Povprečna vrednost pogostosti spremljanja medijev iz države matičnega naroda je najvišja pri Slovencih v Monoštru, sledijo jim Madžari v Lendavi ter Slovenci v občini Železna Kapla Bela.

Največje zanimanje za medije manjšin iz vrst pripadnikov večine kažejo Slovenci v Lendavi, sledijo jim Madžari v Monoštru ter Avstrijci, Nemci v občini Železna Kapla Bela.

Respondenti iz skupine drugi najpogosteje spremljajo manjšinske medije v Lendavi, sledijo jim respondenti iz skupine drugi v občini Železna Kapla Bela ter v Monoštru.

Primerjalni podatki o povprečni vrednosti pogostosti spremljanja manjšinskih medijev potrjujejo, da zavzamejo mediji v jeziku manjšin pomemben del medijskega prostora, kar govori v prid trditvi, da manjšina za zadovoljevanje svojih specifičnih potreb rabi lastne množične medije. Vse tri manjšinske skupnosti spremljajo lastne medije pogosto.

Podatki o spremljanju lastnih manjšinskih medijev med Slovenci v Monoštru in v občini Železna Kapla Bela, ne kažejo občutnih razlik. Obe manjšinski skupnosti spremljata lastne medije pogosto.

So pa velike razlike v časovni kontinuiteti, v kvantiteti in posledično tudi v kvaliteti manjšinskih medijev. Ne glede na omenjene razlike, manjšinski mediji niso pomembni samo zaradi posredovanja informacij in drugih splošnih funkcij, ampak tudi zaradi specifičnih funkcij (identifikacijska, ohranjanje in utrjevanje kulturnih modelov, integrativna, jezikovna). Med specifičnimi funkcijami bi izpostavili pomen manjšinskih medijev na jezikovnem področju. Prisotnost manjšinskih medijev (lahko) vpliva predvsem na ohranjanje in utrjevanje ogroženega manjšinskega jezika ter na bogatenje jezika ali njegovo standardiziranje. Podatki o jezikovnem stanju omenjenih manjšin (to še posebej velja za Slovence v Porabju) potrjujejo, da se je opuščanje slovenskega jezika (materinščine) že začelo. Tega procesa se skoraj ne da zaustaviti ali zaobrtniti, lahko pa ga upočasnimo. Množični mediji manjšin so eden izmed tistih socializacijskih dejavnikov, ki k temu (lahko) pripomorejo.

V pričujočem prispevku smo analizirali razlike v povprečnih vrednostih pogostosti spremljanja posameznih skupin medijev glede na etnično pripadnost. To je le segment v sklopu vprašanj, ki je zajel področje množičnih medijev v Lendavi, v Monoštru in v občini Železna Kapla Bela. Na nadaljnjo obdelavo še čaka: a) analiza razlik pogostosti spremljanja glede na druge spremenljivke (materni jezik, starost, izobrazba, spol, znanje slovenskega jezika) ter b) primerjava zadovoljevanja potreb po posameznih področjih (lokalne novice, politične novice, kultura, izobraževanje, šport, glasba) in po vrstah medijev (časopisi, radio, TV).

LITERATURA IN VIRI:

- Hafner Fink, M. (1993): Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru. Metodološka izhodišča, podatki, vzorec, indeksi. Razprave in gradivo, 28, Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 15-27.
- Komac, M. (1999): Varstvo narodnih skupnosti v Republiki Sloveniji: vademecum. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 71 str.
- Malle, A.: Naš tednik, v: Enciklopedija Slovenije 7., Mladinska knjiga, Ljubljana, 1993, 342.
- Medetnični odnosi in narodna identiteta v mestu Lendava/Lendva: sumarni pregled rezultatov, (Raziskovalni projekt: Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru), (Raziskovalne naloge, 69). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 1992. 95 str.
- Medetnični odnosi in narodna identiteta v mestu Lendava/Lendva: pismo 1996: sumarni pregled rezultatov, (Raziskovalni projekt: Etnična identiteta in medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru), (Raziskovalne naloge, 89). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 1997. 25 str.
- Medetnični odnosi in narodna identiteta v mestu Szentgotthárd/Monošter: sumarni pregled rezultatov, (Raziskovalni projekt: Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru). Ljubljana: MZT, 1993. 104 str.
- Medetnični odnosi in narodna identiteta v mestu Szentgotthárd/Monošter: pismo 1997: sumarni pregled rezultatov, (Raziskovalni projekt: Etnična identiteta in medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru), (Raziskovalne naloge, 88). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 1997. 32 str.
- Medetnični odnosi in narodna identiteta v občini Železna Kapla Bela/Eisenkappel-Vellach: sumarni pregled rezultatov, (Raziskovalni projekt: Etnična identiteta in medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru), (Raziskovalne naloge, 127). Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 2000. 89 str.
- Munda Hirnök, K. (1993): Javna občila na narodnostno mešanem območju v Lendavi. Razprave in gradivo, 28, Ljubljana, Inštitut za narodnostna vprašanja, 46-64.
- Munda Hirnök, K. (1994-1995): Spremljanje medijev v Monoštru. Razprave in gradivo, 29-30, Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 25-34.
- Munda Hirnök, K. (1996): Medčasovna analiza spremljanja medijev slovenske narodne manjšine v Monoštru. Razprave in gradivo, 31, Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 79-87.

- Nečak Lük, A. (1993): Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru: primerjalna analiza elementov narodnostne identitete prebivalstva na stičnih območjih obmejnih regij Slovenije, Avstrije, Italije in Madžarske. Razprave in gradivo, 28, Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 5-14.
- Nečak Lük, A. (1994-1995): Jezik in etnična pripadnost v Porabju. Razprave in gradivo, 29-30, Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 5-23.
- Pipp, M.: Zadeva je za Korotan zelo resna, v: Slovenski vestnik, letnik 55, št. 38, str. 2.
- Ružič, E.: (Finančne) zadrege slovenskega radia Monošter, Madžarska je dolžna zagotavljati denar, v: Porabje, Monošter, 2001, leto XI, št. 7, 6-7.
- Stergar, J.: Slovenski vestnik, v: Enciklopedija Slovenije 12., Mladinska knjiga, Ljubljana, 1988, 55.
- Sukič, M.: Budimpešta-Monošter, Na vrhu odlični odnosi v praksi nekoliko drugačni, v: Porabje, Monošter, 2001, leto XI, št. 10, 1.
- Susič, E., Sedmak, D. (1983): Tiha asimilacija. Psihološki vidiki nacionalnega odtujanja. Založništvo tržaškega tiska, Trst, 101.
- Vilhar, N.: Nedelja, v: Enciklopedija Slovenije 7., Mladinska knjiga, Ljubljana, 1993, 349.
- Wakounig, F.: Agora noče kloniti, vrata za pogovore so odprta, v: Slovenski vestnik, letnik 55, št. 38, str. 2.
- Wakounig, F.: Radio 2 za celodnevni radijski spored, v: Slovenski vestnik, letnik 56, št. 27, str. 1.
- Zupančič, J. (1999): Slovenci v Avstriji, Ljubljana, 176-180.